

Vi kvinnor

I Demokratiskt Världsförbund

ARG. 6
1954
Nr 1

FREDSPRIS

Alltigenom tiderna har historien gått fram genom våld och krig. Kärleken till gods och guld har oftast varit större än kärleken till mänskligheten. Under tiden har det uppfunnits mer och mer förödande vapen — vapen som nu hotar att kunna utrota allt levande på jorden.

Men samtidigt reser sig livet till motvärn. En fredstanke har uppstått, som icke vilar på segrares makt över de slagna, utan på en vilja till fred som strävar efter att lösa konflikterna mellan folken ej med svärd, kanoner eller atomvapen utan genom förhandlingar, ömsesidigt hänsynstagande och rättvisa. Under de sista tiotalen av detta århundrade har arbetet för freden växt till en betydande makt, detta kan sägas utan överord. Organisationer, och enskilda inom och utom organisationerna, har trätt fram och verkat för fredens sak. Må vara att de blivit förhånade och förlöjlade — på sin höjd ansetts som välmenande — och det har kostat mod och tålamod att fortsätta och kostar det alltjämt, men de har dock framhärdat.

Nobel trodde sig kunna omintetgöra krig dels genom uppfinningen av ett än mera avskräckande förstörelsemedel, dels genom att instifta ett fredspris. Han har inte enbart lyckats. År 1953 utdelades

slutligen 1952 års fredspris till läkaren och människovännen Albert Schweitzer — men samtidigt erhöill "segraren", det vill säga tillintetgöraren av Hiroshima och Nagasaki, generalen Marshall, 1953 års fredspris.

Senare har emellertid nya fredspris instiftats av Sovjetunionens store statsman Stalin. Allt klander till trots har Stalin framhållit fredliga förhållanden mellan folken som den enda naturliga och människovärdiga samhällsordningen.

Av dessa pris, som utdelas på Stalins födelsedag den 21 december, tillföll förlidet år i Sverige S.K.V:s ordförande, vår med. dr. Andrea Andreen, Världsfredsrådets generalsekreterare Mme. Isabelle Blume från Belgien och Mme. Nina Popova, ordförande i Sovjetunionens antifascistiska kvinnokommitté. Alla tre är för väl kända, liksom deras stortartade arbete för freden, för att behöva närmare presenteras. Men då man tänker på general Marshall som handlat i krigets tjänst och fick gå bakvägen ut med sitt fredspris för att ej råka ut för norska medborgares demonstrationer, då tänker man: Ingen av dessa kvinnor skulle gå ut bakvägen, men de ska hyllas och äras nu och i framtiden.

E. T.

Ett stimulerande dokument

Fru Ina Möller, ordf. för den svenska Open Door-sektionen, har med anledning av den deklaration om kvinnornas rättigheter som antogs på Kvinnornas Världskongress i Köpenhamn i juni förra året tillställt KDV:s sekretariat följande brev.

Jag har tagit del av Deklarationen om kvinnornas rättigheter som antogs i Köpenhamn liksom av det åtföljande brevet och av Edert brev av den 16 okt. med Appellen som riktats till alla kvinnor och alla kvinnoorganisationer av Madame Eugénie Cotton, och jag tackar Eder varmt härför.

Jag vill gärna uttrycka mina lyckönskningar för de utmärkta formuleringarna i Deklarationens avfattning. Kvinnornas rättigheter, som måste bli erkända och tillämpade i alla länder, har framställts på ett exakt och klart sätt i denna Deklaration.

Man måste hoppas att länderna inte skall dröja alltför länge med att tillämpa dessa principer som är så viktiga för alla kvinnor.

Beträffande Sverige är några av de rättigheter som nämns i Deklarationen redan erkända och för-

verkligade, men exempelvis principen "lika lön för lika arbete" är inte helt och fullt tillämpad vare sig i offentlig tjänst eller på den privata arbetsmarknaden och kvinnorna kan inte heller avancera i fråga om tjänster på samma villkor som männen. Det är tydligt att kvinnorna inte kan nå högre löner om de inte kan komma fram till högre tjänster. Könsfördomar råder alltjämt på arbetsmarknaden och trots de ansträngningar som gjorts av kvinno-föreningar såsom exempelvis den svenska sektionen av KDV, Svenska Kvinnors Vänsterförbund, och min egen organisation, återstår mycket att göra. Därför är den Deklaration som antogs i Köpenhamn uppmuntrande och stimulerande också för kvinnorna i mitt land.

I egenskap av ordförande för svenska sektionen av Open Door International, vill jag endast tillfoga ett par ord. Jag instämmer i vad Deklarationen säger om statens beskydd av moder och barn, men jag vill understryka att det är staten som bör betala kostnaderna härför, dvs. dessa åtgärder bör förverkligas genom socialvården och får inte blandas med några restriktioner i fråga om rätt till arbete eller lön.

Mottag mina hjärtliga hälsningar ...

Ina Möller.

En stor ära för vårt förbund

Med ännu större tillförsikt, ännu större vänskap och vilja till handling för freden — för att försvara hemmen, framtiden, barnens rätt till lycka och trygghet — så skall vi arbeta för vårt SKV under detta nya år. Det är det bästa sättet att visa vår stolthet och glädje över den stora utmärkelse som kommit vår ordförande dr Andrea Andreen och därmed hela vårt förbund till del med det Internationella Stalinpriset för främjande av freden mellan folken.

När jag skriver dessa rader vet jag att jag talar för alla SKV-kvinnor — både dem som under senare år kommit till förbundet och dem som under tidigare årtionden skapat den grund av samverkan som SKV i dag bygger vidare på — alla dem som lärt sig älska SKV och dess bärande idé: kvinnornas samverkan för fred och socialt framsteg och vår samverkan i alla de mindre näraliggande aktioner som är steg på vägen mot detta mål. I dessa rader av vänskap och tacksamhet mot vår ordförande talar SKV-kvinnorna i städer och samhällen runt om i vårt land, från norr till söder — alla de som efter arbetsdagens slut eller medan småbarnen sover går från dörr till dörr med listor för att samla namnunderskrifter på en fredsappell, för att sälja "Vi Kvinnor" eller få folk att komma till barnfesten...

*

Vi vet att denna utmärkelse tillfaller en människa som inte strävat efter utmärkelser och personlig glans utan som vunnit sin auktoritet och sitt förtroende genom att osjälviskt, ärligt och modigt tjäna en stor sak. Vi vet att SKV:s utveckling under de senare åren i hög grad beror just på den auktoritet som dr Andreen med sin personlighet tillfört vår rörelse. Hennes namn är nära knutet till SKV såväl under dess tidigare historia som efter 1946 då det blev svensk sektion av KDV och därmed i denna nya tid med ändrade förhållanden så att säga inträdde i en ny pionjärtid. Andrea var med på KDV:s konstituerande kongress 1945 i Paris där kvinnorna samlats från olika länder för att efter de bittra lidandenas långa år förena sina krafter till fredens försvar. Sedan dess har KDV blivit en stän-

Vid en liten improviserad festlighet i SKV:s lokaler hyllades Andrea Andreen av vänner och medarbetare på förbundets expedition och i redaktionen. Elisabeth Tamm hade kommit den långa vägen från Fogelstad för att frambära sina lyckönskningar med anledning av den stora utmärkelsen.

dig starkare faktor i fredskampen vilket Kvinnornas Världskongress i Köpenhamn blev en strålande mäktig manifestation av. Andrea delar i dag sin utmärkelse med en rad kvinnor ur KDV:s led: dess ordförande, madame Eugénie Cotton, Pak Den Ai, ordförande för Koreas kvinnoförbund, Tsai Chang, allkinesiska kvinnoförbundets ordförande, Elisa Branco, Brasilien, engelskan Monica Felton, medlem av den internationella kvinnokommission som sommaren 1951 besökte Korea, den tyska författarinnan Anna Seghers, Isabelle Blum, Belgien och Nina Popova, ordförande i Sovjetkvinnornas antifascistiska kommitté.

När jag för något år sedan ombads att skriva en biografi över dr Andreen för vår internationella tidning, kom jag att läsa ett dokument som är belysande för hennes konsekvens i fredskampen men också för hennes framåtblickande klarsyn. Det är ett brev från 1928. Hon var vid denna tid ordförande i Ungdomens Röda Kors och medlem av överstyrelsen för Svenska Röda Korset under Prins Carls ordförandeskap. I det brev jag talar om anhöller dr Andreen om att bli befriad från sina uppdrag i RK. Anledningen var att hon ansåg att RK intog en alltför passiv hållning inför den hotande krigsfaran och hon erinrade inledningsvis om att hon två år tidigare åtagit sig dessa uppdrag på grund av "det fredsarbete jag ansåg Röda Korset i stånd att göra och fattade som dess viktigaste uppgift". Hon skriver: "Under de gångna två åren har jag drivits till ett alltmer utpräglat ståndpunktstagande mot kriget. Främst därför att det under denna tid blivit uppenbart att man avgjort räknar med kemiska och bakteriologiska stridsmetoder såsom bärande i ett kommande krig. Detta innebär att nästa krig blir som intet föregående ett krig mot civilbefolkningen, mot gamla, barn och ofödda. I och med detta ter sig

Norrlands inkörsport

Gävleborgs län tillhör Norrland. Även om norrbottningarna gärna vill förneka detta faktum. Då är det lättare att få medhåll om man säger att Gävleborg utgör Norrlands inkörsport, vilket kanske också är riktigast och mest förståeligt. Länet står med en blandning av Norrlands för- och nackdelar. Fördelarna består först och främst i riklig tillgång på råvaror för skogs- och järnhanteringen. Inte ens kraftverken saknas och stora områden i Hälsingland bjuder besökaren en vacker norrländsk natur. Till nackdelarna räknar jag främst de på sina håll dåliga vägarna, som gör avstånden typiskt "norrländska".

Ehuru storbolagen sätter sin prägel på länet och äger nära nog hälften av alla skogstillgångar — inom vissa delar äger de så gott som all skog — ges det ändå plats för en ganska omfattande och differentierad industri. Förutom skogsindustrin med sina massafabriker och sågverk samt järn- och stålverken i Hofors och Sandviken, finns här en stark textilindustri med inte mindre än tre fabriker i Gävle förutom fabriker i Torsåker, Järbo och Sörforsa uppe i Hälsingland. Verkstadsindustri av betydande omfattning finns på olika platser i länet. Ett välskött jordbruk som med få undantag baserar sig på småjordbruket, kompletterar väl industriplatserna. Flera goda hamnar och en inte föraktlig fiskerinäring ger många arbetande deras utkomst.

Vårt län är rikt och vackert och det har en ar-

Riksdagsledamoten Gerda Nilsson skisserar här några av de problem som är aktuella för befolkningen i Gävleborgs län. Vi trivs här hos oss och vill helst stanna kvar här, säger hon.

betsam och idog befolkning. Vi trivs här hos oss och vill ogärna flytta härifrån om vi inte är tvingade därtill.

Men ändå, ändå är inte allt på lång väg så som det borde vara. De arbetandes inkomster är för små i förhållande till deras arbetsinsatser. Industri som sysselsätter kvinnor saknas på de flesta platser och gör det omöjligt för kvinnorna att öka familjernas inkomster. Skiftarbetet i de stora fabrikerna sliter ut våra arbetare i förtid. Och de gamla, kalla och lyhörda bolagskasernerna gör knappast saken bättre. För nattskiftsarbetaren är det nära nog omöjligt i dessa bostäder att få behövlig vila om dagen.

Våra skogsarbetare har säkerligen det tyngsta och slitsammaste arbetet. Långa vägar till och från sina skiften. Oftast tvingade att ligga över i skogen i veckotal, med allt vad det innebär av splittrade familjeförhållanden. Deras dagsinkomster kan i vissa fall vara goda, ja ibland t. o. m. mycket goda. Men ser vi till deras årsinkomster tillhör de låglönegrupperna och det vill till att det tas starka tag för att denna yrkesgrupp skall få någorlunda kompensation för sitt tunga och obekväma arbete.

forts. å sid. 14

kriget för mig såsom ett outhärdligt brott och en dödlig kulturfara. För mig — liksom för många — har det nu på denna grund blivit en bjudande plikt att till varje pris bekämpa kriget."

Andrea Andreens brev visar att hon i många många år före de flesta i vårt land insåg krigsfaran men också denna fara i dess kanske vidrigaste form: bakteriekriget. Trots detta kunde säkert inte dr Andreen vid denna tid ana att hon själv 24 år senare, i arbete för den väldigaste folkrörelse som funnits, Världsfredsrörelsen, skulle komma att tillsammans med några av världens främsta specialister och vetenskapsmän av olika nationaliteter, långt borta i Kina och Korea, få ställa sina kunskaper till förfogande och få vara med att avslöja det brott mot mänskligheten som bakteriekriget är.

*

Den store franske forskaren och antifascisten Paul Langevin skrev en gång: "Kulturen, det är den som gör det möjligt för individen att helt och fullt känna sin solidaritet med människorna. Att äga kultur, det betyder för en människa att ha blivit

invigd i och oavslutligt utveckla de olika formerna av mänsklig aktivitet på ett sådant sätt att man blir i stånd att träda i kontakt, i gemenskap med de andra människorna."

Det är denna kultur, hjärtats och hjärnans kultur, som Andrea i så rikt mått äger och som öppnat vägen för henne till gemenskap — den största gemenskapen som är fredskampen därför att den sträcker sig ut över gränser och individer och har skapats av människomiljonernas vaknande medvetande om sin största längtan — efter fred.

Genom insatser sådana som Andrea Andreens och andra fredskämpars, understödda av kvinnorna, de fredsälskande folken i alla länder, kan vi ha hopp om att gå fram mot en sådan tid, en sådan värld där kvinnornas kärlek, barnens lek, människornas skapande vardag och lyckliga fest inte längre hotas av kriget. En värld där åkerfältens gyllene skördar, de sinnrika maskinernas produkter och de nya upptäckterna i vetenskapsmännens laboratorier ska tjäna människornas väl.

Margit Lindström.

HANS HEDMAN:

Måste vi svälta?

Teorin om jordens "överbefolkning" framföres och diskuteras livligt i såväl press som radio. Vi behöver inte svälta om vi tillvaratager jordens rika resurser och använder miljonanslagen till att mätta de hungriga och bota de sjuka i stället för till krig och förstörelse, säger med. lic. H a n s H e d m a n, som här tar upp problemet till granskning.

Alla vet att svälten är vanlig i Indien och flera andra exotiska länder. Några vet kanske t. o. m. att den vanligaste dödsorsaken i Indien alltjämt är svält. Däremot är det ännu ganska få som känner till att större delen av mänskligheten, enligt beräkningar 60 %, för närvarande lever i ständig svält, om man därmed menar en daglig födoämneshänsyn på i genomsnitt mindre än 2200 kalorier per person. Experterna anser att människan behöver i medeltal 2500 kalorier om dagen för att få tillräcklig mängd föda. Av det relativa fåtal människor som har lyckan att få det, är det ändå många vars mat innehåller för litet av sådana viktiga beståndsdelar som de kroppsbyggande äggviteämnena och olika slags vitaminer. Det är lätt att inse, vilka hälsoskadliga följer dessa missförhållanden skall medföra. Särskilt spädbarnsdödligheten är våldsam i de områden av världen där näringsstandarden är låg. Där härjar också infektionssjukdomarna, särskilt tuberkulosen, som värst.

Det finns de som allvarligt hävdar, att vi i nuvarande situation måste acceptera farsoter och andra sjukdomar som ett naturens sätt att reglera folkmängden i världen. Vår jord saknar, anser man, resurser att föda de 2300 miljoner människor som den hyser i dag, och det gäller att åtminstone söka begränsa det ännu värre elände som väntar våra barn omkring år 2000, då 4000 miljoner väntas slåss om den alltför otillräckliga kakan. Så stor kommer nämligen folkmängden i världen att vara om 50 år, ifall den nuvarande tillväxthastigheten får fortsätta ohejdat. Just nu är tillskottet 25 miljoner människor om året.

Den starka befolkningsökningen under de sista decennierna är i första hand en följd av den ökade livslängden, till stor del en frukt av läkekonstens och hygienens framsteg. Någon stegring av födelse-talet (antalet födda årligen per 1000 invånare i åldern 15—50 år) har däremot inte ägt rum under de sista åren, då detta tal tvärtom genomgående sjunkit även i t. ex. Indien och Japan.

I många uppfattning är födelsekontroll den angelägnaste uppgiften för mänskligheten just nu. Det gäller, säger man, framför allt att lära Asiens folk användningen av preventivmedel. Få torde dock vänta sig någon större begränsning av befolkningstillväxten genom sådana åtgärder under de närmaste årtiondena. Å ena sidan hävdas att en kampanj för födelsekontroll möter för stora religiösa och andra hinder, å andra sidan rapporteras att — paradoxalt nog — preventivteknik redan nu skulle vara allmän praktiserad inom vissa delar av det indiska samhället än inom motsvarande områden av det amerikanska.

Kan vi då inte i stället skaffa mera mat? På den frågan ges mycket olika svar. Många ser framför allt svårigheterna som möter försöken att odla mer och bättre säd, uppföda flera och mer högvärdiga husdjur o. s. v. Man pekar framför allt på det sorgliga faktum att ofantliga områden av bördig jord förstörts genom s. k. erosion, d. v. s. att jorden förts bort av vind och vatten så att landet blivit ofruktbart. Det är till största delen människan själv som bär skuld till denna skövling av planeten genom felaktiga brukningsmetoder, hänsynslöst fällande av

skog m. m. Man pekar på starkt begränsad tillgång till vatten, gödningsmedel och mycket annat som behövs för framgångsrikt odlingsarbete.

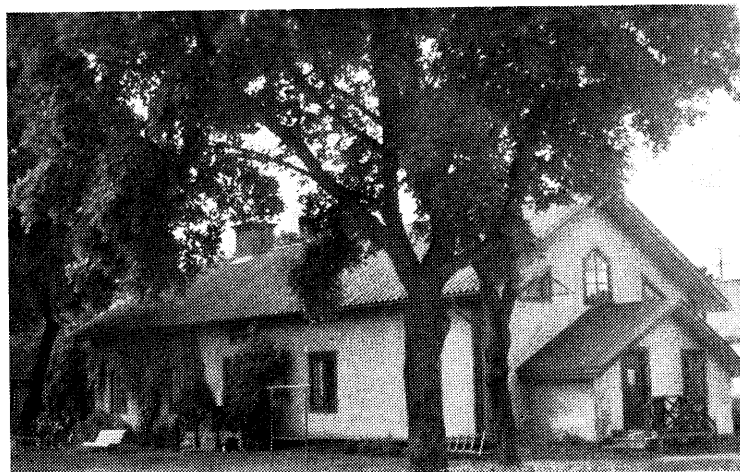
Andra är optimistiskt inställda och anför vetenskapens ständigt ökade resurser som grundval för en plan till lösning av världens matproblem.

Den kände engelske geografen Dudley Stamp har nyligen hävdad att det finns naturliga förutsättningar för att klara svältproblemet för den nuvarande världsbefolkningen utan att ta till några som helst fanatiska metoder. I sin bok "Our undeveloped world" ("Vår outvecklade värld") visar han, att stora länder som t. ex. USA, Kanada och Argentina kan höja sin livsmedelsproduktion ofantligt genom att förbättra bruksmetoderna, så att dessa kommer i nivå med t. ex. Danmarks. På så sätt skulle världen kunna ge 3000 miljoner människor, alltså mer än den nuvarande befolkningen, fullgod föda, om all nu odlad jord utnyttjades med bästa nu kända metoder. Om de odlingsbara områden som ännu ej tagits i bruk utnyttjades på samma sätt, skulle man kunna sörja lika väl för 10 000 miljoner.

Det gäller naturligtvis att fördela denna föda lika åt alla människor, vilket förutsätter en förnuftig organisation av utbytet mellan jordens länder, eftersom vissa, t. ex. England och Japan, alltid måste räkna med att importera livsmedel. I nuvarande läge är det mycket illa ställt i detta avseende. Sålunda har i prisbevarande syfte mat lagrats i USA till ett värde av ett par miljarder dollar, medan tusenden i andra delar av världen dött av svält.

Vare sig man ser optimistiskt eller pessimistiskt på världens födoämnesproblem, måste det ligga i öppen dag att situationen kräver stora och samfälliga ansträngningar av alla länders människor. Framför allt gäller det att inse att vetenskap och teknik inte får inriktas på krig och förstörelse, när de positiva uppgifterna så ropar efter en snar lösning. Det behövs en världsoption för att kräva att miljonanslagen ägnas åtgärder för att mätta de hungriga och bota de sjuka, inte för att förbereda förstörelse av liv med allt hemskare vapen. Inte minst vetenskapsmännen behöver opinionens stöd — ensamma är de maktlösa trots sitt kunnande. Vilka perspektiv som kan öppnas, om vi alla hjälps åt, därom vittnar professor Joliot-Curie's ord vid vetenskapsmännens världsfederations sammankomst i Paris 1951:

... "Och likväl är människorna i stånd till att göra oerhörda prestationer, då det gäller att föra krig, att orsaka död och förstörelse. De insatser, som motsvarar bara en månad av det senaste världskriget, skulle i stället ha kunnat användas till att bevattna och göra hela Sahara fruktbart och på så sätt livnära massor av människor, som nu får dö av hunger. Det är ingen tvekan om att redan en bråkdel av det vetenskapliga arbete, som ägnas uppfinnandet av allt hemskare förstörelsevapen, skulle räcka till för att besegra sjukdomar som tuberkulos och kräfta." ...

Gamla bruksbostäder i Sandviken.

Problem i inflyttningsort

Gävleborgs län är rikt, det har en rad storindustrier och stora naturtillgångar representerande värden som kan mätas i miljarder. Trots detta välstånd finns det problem för dess innebyggare som inte är lösta på ett tillfredsställande sätt. Det pågår för närvarande en avfolkning av landsbygden som är förskräckande. Vad beror den på?

Jo, på svårigheten att få arbete och därmed tryggad utkomst. Visst finns det småindustrier här, men av länets ca. 30.000 arbetare är fem av sex bundna till storindustrin. För den ungdom som växer upp — särskilt den kvinnliga — finns det i stort sett ingen sysselsättning utom i städer och industri-centra. Att detta för med sig att även den manliga ungdomen flyr landsorten är helt naturligt.

Till följd härav uppstår en rad svårigheter även inom de större samhällena. Ett exempel är bostadsfrågan. Bostadsbristen är ju ett stort problem i praktiskt taget alla delar av vårt land. Men eftersom jag själv bäst känner de förhållanden som råder i Sandviken vill jag nämna några exempel härifrån.

År 1950 bodde 1.200 av Sandvikens Jernverks 5.000 arbetare utanför staden, i de flesta fall på grund av att det saknades bostäder. Detta till trots för att de flesta lägenheter som byggs sker i Jernverkets regi och för dess arbetare. Men många måste bo i nödbostäder, baracker och dylikt. Under 1953

MOLLY JOHNSON:

Om det ändå funnes nå' arbete...

Mittemellan Gävle och Falun ligger *Hofors*, ett brukssamhälle med 10.000 människor, inklämt mellan skogklädda berg. Det har funnits järnbruk i Hofors i 400 år och finns så än idag. Det stora svarta järnverket med sin röda himmelsslickande masugnsflamma och sitt ständiga slammer och sitt sot överallt är det som först möter ögat när man kommer till Hofors. De röda och gula, tunnväggade, dragiga bolagskasernerna ser obetydliga ut och låter ödmjukt sina tak nersotas av järnverksröken.

Järnverket, som ägs av SKF, är en storindustri, den dominerar samhället, ja samhället är helt beroende av SKF. Annars finns det ingen industri. Och framför allt: det finns ingen industri som selsätter kvinnor.

Självförsörjande kvinnor får ta vad som bjuds av arbete i butiker, på näringsställen och kontor, men det har uppstått ett stort kvinnounderskott på grund av att flickorna flyttar till orter med bättre arbetsmöjligheter. Ensamstående mödrar har det särskilt svårt eftersom det "naturligtvis" inte heller finns något daghem. Bland arbetarkvinnor i Hofors hör man så ofta så man snart inte hör längre den trötta och uppgivna sucken: Om det ändå funnes nå' arbete att få! Man behöver extra slantar till mat och hyra och kläder i dessa tider, och man behöver komma ut och få kamrater. Det är inte det minst viktiga. Den mängd av kvinnor, som anmäler sig till det skogssåddsarbete som erbjuds höst och vår i bolagets skogar är bevis tydligt nog på det uppenbara arbetsbehovet. När man i höstas annonserade efter

byggdes endast 130 bostadslägenheter i Sandvikens stad!

Det är emellertid inte bara bostadsbristen som är ett problem i Sandviken. Skolorna är för små, gymnastiksalarna får bli kasernrum, det råder svårigheter att skaffa bespisningslokaler. Av 2.300 skolbarn är det endast 450 som får fria skolmåltider. Myndigheterna ursäktar sig med lokalbristen.

Problemen är alltså många och stora både för landsbygden och industriorterna, men de är inte olösliga. Det bör finnas möjligheter att göra vårt näringsliv allsidigare och skapa småindustrier på landsbygden som ger kvinnorna tillfälle att delta i produktionen.

En förutsättning är att det investeras mera på fredligt skapande arbete och mindre på krigsrustningar. Det är det vi kvinnor vill och för det arbetar våra SKV-avdelningar.

Gunnel Bäckström.

personal till järnverkets nyinrättade marketenteri ställde sig 54 kvinnor i kö, och det fanns jobb för 6.

Har ett samhälle råd att inte ta till vara en sådan tillgång på levande arbetskraft? Har bruket råd att låta en sådan trivselfaktor gå förlorad som arbete åt alla skulle innebära?

De kommunala myndigheterna har inte stora förhoppningar på att kunna få en lättare industri till Hofors. Småföretagare har inbjudits, men de har inte varit särskilt hugade av olika skäl: för avskilt läge — för stora fraktkostnader — inget rent vattendrag på nära håll — svårigheter med lokaler. Numera är också situationen en annan än för tio år sedan — en företagare tar ogärna risken att starta ett företag med oviss framtid.

Bolagets inställning till den här livsviktiga frågan har varit och är ljum eller likgiltig. SKF har vid sina stora anläggningar i Göteborg lättare industri, där för övrigt råvaror från Hofors bearbetas. Vore det inte enkelt att flytta en sådan avdelning till Hofors? På bolagshåll påstår man sig ha gjort försök att få en lättare avdelning till Hofors, visserligen inte för kvinnor utan för partiellt arbetsföra, men det visade sig att för stora svårigheter stod i vägen. En bolagsrepresentant har yttrat i en offentlig debatt i Hofors, att det tjugotal kvinnliga arbetare, som är anställda inom järnverket, är att anse som en krisföreteelse, därmed antydande att dessa nog

Ny bostadsbebyggelse vid Kolargatan i Hofors.

Väskor, etuier och pärmar prydda med applikationer och utförda av barn vid Olofsskolan.

skulle permitteras så snart arbetsmarknadsläget blev mer åtstramat. Det var ju ändå för tungt och smutsigt arbete för kvinnor, menade han men hade ingenting att erbjuda i stället.

Ett bruk har sin egen säregna samhällsform med tydlig klassindelning med granna brukstjänstemannavillor i en förnämt avskild samhällshörna, arbetare för sig — "finare" för sig. De "finare" har brukshotellet. Arbetarna har Folkets Hus. Brukstjänstemännen sitter på kontoret. Arbetarna står och svettas i verket. I det gamla Hofors, som mer utpräglad än nu var ett pyramidsamhälle, bodde en patron på herrgården högst uppe på pyramidens topp. Nu står herrgården tom, bara ibland kommer Direktören och bor där några dagar. Då var patronen näst intill Gud på orten, han kände till det mesta och de flesta och ordnade med allt. Till det bästa om han var en god patron. Nu är i hans ställe ett diffust begrepp BOLAGET, som det är omständligt att nå fram till, nånting utan hjärta, nånting som de underlydande inte kan ha förtroende för, eftersom det, Bolaget, enbart visar dem sin misstro med tidstämpling, kontroll och verkspoliser. Dessutom har Bolaget inte någon säker förankring i Hofors, SKF har sin tyngdpunkt i Göteborg. Det verkar som om Hofors vore någon slags dominion — ett offer för SKF:s privata kolonialpolitik.

Svaret på frågan varför Hofors inte har någon industri för kvinnlig arbetskraft ligger nog i bolagsledningens hand och i den handens ointresse för samhället. För SKF borde det vara ett arbete i egen sak att bygga upp Hofors till ett modernt mönstersamhälle.

Det är kortsiktigt att inte vara mer lyhörd för behov inom brukssamhället. Bolaget borde vara angeläget om att inte missa chansen att bättra på sitt ansikte mot världen med att renhårigt hjälpa Hofors att få en industri som ger arbete och inkomster åt kvinnorna.

Molly Johnson.

Våra bänders glädje

Det finns en rumänsk duk som lever och blomstrar i mitt minne likt en väldig prunkande sommarbukett. Den låg på fönsterbordet i ett hotellrum i Bukarest och spred en oförliknelig feststämning i rummet. Att ställa skrivmaskinen över dess intensivt lysande blomsterslingor sammanflätade i levande och liksom växande ornament blev nästan en händelse, att vika ihop den och lägga den åt sidan en självövertvinnelse.

Bilden av den där märkliga duken har stannat på näthinnan, när jag återkallar dess mönster och färger blir den till en sammanfattande bild av den oändligt skiftande och slösande färgrika rumänska folkkonsten, sådan den genom århundraden växt fram under kärleksfullt och skickligt handarbete i lera, i vävnader, i sniderier och broderier...

*

När jag passerar de stora handarbetsaffärernas skyltfönster och när jag någon gång hamnar i syjuntans flitiga lag kommer den rumänska duken i tankarna och frestar till jämförelser. När man tänker på hur mycket tid och arbete som vi kvinnor lägger ner i handarbete av olika slag — särskilt i Sverige är ju detta otroligt populärt — och på hur litet man i regel får ut av skapande glädje och skönhetsupplevelse utöver rena nyttighetskänslan när den oändliga korsstygsduken är avslutad, ja då är det inte utan att man grips av en lätt beklämning. Korsstyget förresten, denna gamla fina sömnadsteknik som så vackert utnyttjades i stiliserade mönster och enkla dekorativa bårder, är nu närmast en farsot som tillsammans med de uppritade stramaljalgarna och solnedgångarna blivit en industri med förödande verkningar på handarbetets område. Hur dessa banala korsstygsbroderier gått oss i blodet fick jag ett förbluffande exempel på när jag strax före jul skulle inhandla en plastduk för köksbordet och erbjöds en "populär nyhet" d. v. s. en galonväv med påtryckt korsstygsmonster! — "Precis som sydd", menade expediten. Ville man vara elak kunde man påstå att här har man det svenska handarbetets utveckling i ett nötskal, men fullt så svart är väl inte situationen.

Eftersom funderingarna är aktuella (vintermånaderna är ju hemmaflitens tid) passade jag på att för vår tidnings räkning ställa några frågor till fru Ingegerd Fogelqvist en förmiddag när vi pratade handarbete i allmänhet. Ingegerd är en ung textilkonstnärinna som under sin långa utbildning bl. a. på Konstfackskolan i Stockholm studerat den svenska "textilhistorien" och skaffat sig en imponerande erfarenhetsgrund när det gäller de mest skiftande material och tekniker.

Finns det något typiskt svenskt drag i vår hand-
forts. å sid. 16

Maj Hirdman:

Resa i Sovjetunionen 1953

II

KANALBYGGET

Efter en ganska ansträngande vecka i Moskva — man är ju inte ute och turistreser utan för att studera — flög vi via Charkov till Rostov för färd på Volga—Don-kanalen till Stalingrad.

I Rostov mötte oss den ljuvliga sommaren. Solen flödade, folk var vackert och luftigt klädda. Stadsfullmäktiges ordförande var en ung kvinna, en lugn och fin typ som alla blev betagna i. Hon var en ljuv kvinna. Vi har en erfarenhet hos oss att kvinnorna i det offentliga livet är lite för hetsade. I hela Sovjetunionen mötte vi många kvinnor på utsatta poster. De tog det hela mycket lugnt, deras tempo var aldrig uppskruvat. (Detta lugna tempo, frånvaron av hets, möter man hos alla människor, både i arbete och på fritid.)

Maria, ordföranden i Rostov, blev flitigt fotograferad. Efter en rundtur i staden — som likt alla orter här blev illa åtgången under kriget — gick vi ombord på en skovel- eller hjulångare på den nya märkliga Volga—Don-kanalen. Vi for ju nu i riktningen Don—Volga.

Volga—Don-kanalen blev färdig 1952. Den är så ny, att den inte än finns på några kartor, och inte många är de delegationer som farit där. En grupp svenska byggnadsarbetare hade rest där i maj 1953. Den är ett ingenjörskonstens mästerverk. Kanaler byggs ju runt om i världen, men hur har man förfarit då man mitt ute på steppen gjorde en konstgjord sjö, tjugu mil lång och fyra mil bred, den var lite större än Vänern hörde jag de våra säga.

Här döpte folket sjön till Simljanska havet. Steppens folk, som aldrig sett ett hav, tyckte det måste kallas h a v e t. Och det fick namn efter en by som hette Simljanska, mest känd för att frambringa den härliga fina röda Simljanska champagnen.

Vid Don har havet ett djup av tjugu meter och framme vid Volga omkring åtta meter. Då man far på Simljanska havet ser man inte land, himmel och hav mötas där steppen i tusen och tusen och kanske miljoner år susat sin vemodiga sång, steppen besjungen av så många ryska författare, jag tänker närmast på Tjechov och Ljuskov. Här bodde sjuttio-tusen människor i sina byar. De måste flytta. Jag frågade, lite naivt kanske, varför folket inte gjorde

Författarinnan på besök vid barnens egen järnväg i Stalingrad.

revolution då de så där fick ge sig bort från gårdar där de fötts och levat sitt liv. Jag riktade frågan till en bonde och hans familj som var med på båten. Kvinnan stod just och pekade ut en kyrka vid den station där vi la till och visade ivrigt ner i vattnet. Genom tolken talade jag med dem. Hon pekade ut den plats djupt därnere i vattnet där deras gård legat, där hon var född.

— Men varför gjorde ni inte revolution?

De skrattade bägge, alla skrattade så hjärtligt. Då fick jag veta varför. De hade ju fått havet istället. De kunde fiska, de kunde ro i båtar, de kunde segla, bada, simma, det var som ett under för dem. Och de som ville behålla sina gårdar fick dem forslade till den nya byn, alla fick ersättning av staten för jorden och annat, och de flesta valde att få nya gårdar. Kriget hade rullat fram också över steppen.

Vi fick senare se en film av förflyttningen. De bästa gårdarna låg upplagade på lastbilar, och framme på flaket stod ungdomen och äldre också, och spelade dragspel och sjöng och solen sken.

Det tekniska begriper jag inte. Hörde endast att uppdämningsvallen åt Donhället där vi löpte in, var tretton kilometer lång. Här vid Don steg vi 40 meter för att senare vid Volga falla 80 meter genom tretton slussar. Men hur Dons vattenmassor kunde rinna in och bilda ett hav, det överlämnar jag åt de tekniskt kunniga att räkna ut. Jag kan det inte.

Det mäktiga och sköna såg jag dock. De första slussportarna vi mötte gav intryck av storhet och kraft. Högt uppe på de vita portalerna stod bronsryttare med höjda svärd. Kanske en symbol för Donkosackerna, som i väldiga skaror rusade till i kampen om Stalingrad.

Här vid femtonde slussen stod det våldsamma slag som tvingade tyskarna till den första reträtten.

Över den en gång bloddränkta jorden gled vi nu i solnedgången in i kanalen som låg som ett rosigt sidenband bakom oss. Och så kom vi ut på havet.

Men det vore ju illa att glömma att innan vi kom dit hade vi i två dygn farit på Don och fattat innebörden i *Stilla flyter Don*. Ja, stilla, stilla flyter den, mild och sövande med tropisk växtlighet längs stränderna. En stuga här och där, så ändlös stepp utan annat levande än fåglar, främmande fåglar, en fiskare, så ett läger med hästar som vada i floden, vilda ryttarprofiler mot en bergig strand, de kan rida donkosackerna, det är som på en film, men bättre, då det nu är en verklig syn. Så kommer den oändliga stillheten igen, mil efter mil, dag och natt. Vi var tre oförgätliga dygn på Volga—Don-kanalen. Och man lärde att Ryssland är stort, geografiskt oändligt.

Man mindes från en skola i Moskva att de minsta barnen fick börja med geografi, och deras första lektion lydde: — Sovjetunionen är det största landet i världen.

Det kan ju ingen förneka. Och det blev man påmind om vid denna ljuvliga färd på Volga—Don.

Slussningen ned mot Volga genom tretton portar gick så snabbt att man bara gled in och ut tyckte man, man har det modernaste maskineri.

Vi fick senare se en film av hur det gått till att bygga detta underverk till kanal. Man hade bland annat haft en grävmaskin som var en jätte, ett teknikers vidunder. Den drog elström lika mycket som en liten stad behöver för femtiotusen människor. Grävskopan tog ett väldigt grepp och vred sig ut över strandkanten och slängde direkt ut sin börda så att lastbilar inte behövdes där. Då man såg en bild från kanalbygget, bilder från kvällen då allt var stilla, stod lyftkranarna, de där smäckra med långa halsar och smala huvuden likt giraffer i rader, och såg ut över steppen som om de väntade på någonting. Det var en slående bild ur maskinernas och teknikens tidsålder.

Vi fick se då floderna Volgas och Dons vattenmassor möttes, och hur arbetarna under jubel plaskade i vattnet medan musiken spelade. Det var festligt.

Man bör också berätta att vid varje sluss har nya små samhällen vuxit upp. Till detta bygge krävdes det, antar jag, specialarbetare. Kunde de bygga kanaler kunde de också bygga trevliga hus åt sig. Följden blev att vita små villastäder ligger där i ny grönska, dungar och trädgårdar har planterats, och över dem flödar steppens sol. Barn badar i kanalerna, alla är välklädda här, man kunde se småfflickor så eleganta som små fransyskor komma ner till oss och vinka.

De var nog barn till högt betalda specialister. Att de kom från en fest hörde vi, men så elegant klädda barn såg vi inte någon annanstans under vår resa.

Med kanalbyggena vill Sovjetunionen göra Moskva till en hamnstad för fem världshav. Svarta havet, Kaspiska havet, Östersjön, Vita havet, vilka rikedomar från livsmedel till kol, olja och alla slags

mineraler kommer inte att forslas på dessa framtida — och en del redan färdiga vattenvägar.

Dessutom ska de bevattna stora steppområden. Man kunde från luften se hur Volga och Don ritade och snirklade sina vattensystem, se hur steppen blommade och grönskade där det förr var sprucken, torr jord.

Efter den ljuvliga färden på Volga—Don-kanalen kom vi till Stalingrad där det var kvävande varmt, 30 grader i skuggan.

Stalingrad som gått till historien i sin hjältemodiga kamp. Här där det knappast fanns sten på sten. Här bet tyskarna sig fast och menade att Ryssland skulle besegras, det mäktiga, väldiga ryska riket skulle inlemmas i germanernas välde. Det var Hitlers tanke.

Men jag glömmar aldrig en ordkarg officer på båten.

— Alla mina kamrater stupade, alla, men vi knöt händerna och svor. Här vid Volgas strand stannar vi. Bomberna föll och bränderna dånade och staden var mörk som natten av all röken. (Vi såg slaget om Stalingrad i journalfilm. Där såg vi också de förtvivlade resterna av den slagna tyska armén då de tågade bort över snön, i usla kläder, släpande sina sårade. Ve de besegrade! Så ropar historien över alla slagfält.)

Mitt emot vårt hotell låg den byggnad där general Paulus tillfångatogs nere i källaren. Ingen kan tillvita honom att han inte kämpade till slutet. Han var dödsblek och avmagrad av sömnlöshet och förtvivlan (vi såg det på film).

I Stalingrads krigsmuseum såg vi en modell av den uttraderade staden och en myckenhet av krigsminnen, en del förknippade med legendariska händelser. Hur en kula träffat en slant som låg i plånboken mitt för hjärtat på en högre officer osv. Svärd och krigstroféer.

I gåvo- och vänskapsrummet, där telegram och lyckönskningar över segern strömmat in från hela världen, hajade jag faktiskt till. På en vägg hänger vackert textat och i stort format ett lyckönskningstelegram från president Roosevelt.

Man erinrar sig att det har funnits stora presidenter i Amerika.

Man erinrar sig att den entydiga och olyckliga hets mot Sovjetunionen, som nu behärskar Amerikas och större delen av Europas folk, är en *tidsbetonad* företeelse. Kanske kommer vänliga händer att mötas igen, sträckas mot varann, med samma enkla varma nödvändighet som Roosevelts telegram där det nu hänger på väggen i Stalingrad.

Nu håller man på att bygga upp Stalingrad. Man har hunnit långt redan. Det kommer att bli en skön stad. Man planerar att bygga på andra sidan Volga och förena områdena med broar. Klassiska arkader och trappformeringar möter resenären vid hamnen. Arkitekter och byggmästare har en härlig tid i Sovjetunionen. De får riktigt leva ut sitt liv! Planera och bygga och ha fria händer i stort sett.

Sist lade vår grupp ner en krans på hjältegraven. Det blev ett högtidligt och gripande minne.

*

Ali den late

Novell av

Jascha Golowanjuk

Forts. från föreg. nr

Fatima blev förtvivlad. Ali var föräldralös och han kallades ju den late och var säkert därför inte ärlig, ingen fattig hade råd att vara det. Och medan alla de femtio fruarna sprang omkring i basarerna och andra harem för att finna en lämplig man, satt Fatima på sina sidenkuddar och grät.

Det var flera veckor sen hon sett Ali. För varje dag som gick, längtade hon mer och mer efter hans ansikte med de avlånga, smala ögonen, den röda munnen och efter hans nacke som var den vackraste hon sett i hela sitt liv. Hon skickade en tjänsteflicka som var stum, till basaren vid Schir-Dor-moskén för att ta reda på om Ali ännu satt där. Då flickan kom tillbaka, satte hon sig ned på golvet, lade händerna under kinden och slöt ögonen.

— Jaså, han sover som vanligt?

Flickan nickade jakande.

— Kunde du inte föreslå honom att komma hit i natt?

Flickan visade på sin mun. Det var hopplöst, hon kunde inte meddela sig med Ali, och hon var den enda Fatima kunde lita på. Själv kunde hon inte visa sig ensam i basaren och tala med Ali. Hon funderade länge, och innan solen gått ned och alla de femtio fruarna återvänt hem, hade hon beslutat att byta kläder med tjänsteflickan och gå ut. I hast tog hon på sig tjänsteflickans fotsida dok, stoppade ett par kuddar under de vida byxorna för att se tjock ut, och smög sedan ut ur palatset.

Hon kände inte igen gatorna i skymningen och irrade länge omkring innan hon kom till Schir-Dor-Moskén. Just som mullahn sjöng sin första ton från minareten, såg hon Ali resa sig, sträcka på armarna och gå långsamt, som i sömn, över torget. Fatima följde efter. Ju längre mot utkanten av staden han kom, dess fortare gick han. Fatima kunde knappast följa med. Hon kände sig plötsligt mycket rädd när hon märkte att hon kommit ett långt stycke utanför staden och såg Bibi-Hamums enorma ruiner.

— Ali! skrek hon, vänta, jag är rädd.

Men Ali hörde henne inte, aftonbrisen förde bort ljudet av Fatimas röst.

Först när månen visade sig på himlen, nådde Ali ruinerna och försvann i dem. Fatima gick efter, dar-

rande av rädsla, sökte efter Ali bakom stenar övervuxna med mossor, vandrade genom arkader och långa korridorer där mynta och ogräs växte till manshöjd. Äntligen fann hon honom.

Han satt på en liten öppen plats, med benen under sig och ansiktet vänt mot månen. Han satt och sjöng en sång på ett underligt språk som Fatima inte begrep. Hans röst var så vacker och mjuk att hennes ångest genast försvann. Hon satte sig i skuggan av en stor sten och tittade på Alis ansikte som i månljuset var vackrare än hon någonsin drömt om. Han sjöng en lång stund, och ibland slutade han liksom för att höra om någon svarade honom.

— Ali, ropade Fatima, Ali!

— Vem är det? frågade Ali förskräckt.

— Fatima, Kusch-Begis dotter. Jag älskar dig. Se så vacker jag är!

Hon tog av sig slöjan och drog ut kuddarna ur sina långa byxor. Hon kastade docket och stod där i månljuset som speglade sig i hennes ögon och försilvrade hennes nakna armar. I månens sken glänste Fatimas tänder som månstenar, och hennes svarta lockar föll ner kring hennes axlar som Svarta havets böljor i stormväder, och skummet var pärlladerna inflätade i hennes hår. Hon var så vacker där hon stod mot bakgrunden av mörka sjuhundraåriga ruiner, hon såg så liten och späd ut, doften av hennes kropp var så ljuv, att Ali föll på knä.

— Du Österlandets ros, sade Ali, du mina drömmars drottning, du Söderns stjärna och min själs sol, hur kan du älska Ali den late!

— Jag har förlorat min sömn och min matlust, sade Fatima, jag rör inga frukter och dricker inga safter, mina juveler glänser inte längre, min faders palats är tomt och fult, mitt liv är tråkigt och öde som Karakums öken. Om jag inte får dig till man, kastar jag mig i brunnen. Jag älskar dig.

— Det är dig, Fatima, som jag älskat i mina drömmar, du har varit hjältinnan i den saga, som jag hela mitt liv diktat här i dessa ruiner. Nu är min saga färdig, och nu kan jag berätta den för Shahan av Persien, som söker en ny Scheherazade för Emiren av Buchara, som har börjat tröttna på alla sina sagoförtäljare och för Sultanen av Afghanistan. Tack för att du kom! Nu är min saga färdig.

Ali kysste Fatimas fot, hon lyfte upp honom och kysste hans mun. Månen, stjärnorna och en lysande

forts. å sid. 15

Det långa motståndet

Långt borta i sydöstra Asien, i Franska Indo-Kina, ligger Viet-Nam. Geografiskt är detta land fjärran från oss men ändå står det vårt hjärta nära i dag — på samma sätt som Korea och av samma skäl. Sedan över åtta år kämpar Viet-Nams folk för sin frihet, mot de franska kolonialisternas trupper av främlingslegionärer, värvade franska och marockanska soldater, gamla SS-män — som nu i allt större utsträckning förses med amerikanska vapen och flygplan.

Över fredliga byar med små låga hus av bambu, i skuggan av månghundraåriga fikonsträd kring risfältens blanka vattenspeglar, över människornas anspråkslösa odlingar och barnens lek vid flodstranden drar kriget fram i blodiga vågor. Byarna bränns ner med brand- och sprängbomber, brinnande napalm förintar allt levande där den fälls. I våg efter våg fällde 20 bombplan en bitter vårdag 1.000 napalmbomber över 50 byar i områdena Ung Hoa-Phymyen och Ha Dong. Gamla och barn som inte hann fly omkom i elden. Man återfann i askan de förkolnade liken av mödrar som ännu tryckte skelettet av ett barn mot bröstet... Dagligen dödas hundratals människor. Varför?

År 1945 förklarade sig Viet-Nam som en Demokratisk Republik och antog en demokratisk författning. Japanerna som bröt in i landet under andra världskriget hade fördrivits och Viet-Nams folk trodde nu att de äntligen skulle få äga sitt land som sedan långa tider varit en fransk koloni. De trodde på förklaringen i FN:s stadga om likaberättigande för alla nationer — små och stora. Men de franska kolonialisterna vägrade släppa ifrån sig de rikedomar som de vant sig att hämta från detta område — kol, järn, gummi, ris och mycket annat — och valde att offra tusentals franska och vietnamitiska liv för att vidmakthålla guldströmmen till Indo-

Kinesiska banken i Paris... Därför är det krig i Viet-Nam sedan åtta år.

Viet-Nams folk hade en kort tid fått uppleva friheten och det kämpar oböjligt och heroiskt för att behålla den. I sin författning har republiken Viet-Nam givit kvinnorna samma rättigheter som männen — lika lön för lika arbete, rätt till jord, rätt till undervisning och yrkesutbildning, rätt att själva välja sin livskamrat och slippa säljas som en vara. Elva kvinnor sitter i nationalförsamlingen. De gamla samlades kring läraren på torget i staden eller byn för att lära sig läsa och skriva, och ungdomen sökte intensivt efter kunskap under parollen: "Att lära — det betyder att älska fosterlandet." (Under kriget nu har det hänt, t. ex. i gruvdistriktet Hon Gai, att straffexpeditioner som sänts ut av den franska lydregeringen i Viet-Nam, under nattklubbskejsaren Bao Dai, till byarna för att jaga partisaner, när de upptäckt ungdomar med penna och papper bland sina tillhörigheter, stuckit ut deras ögon med deras egna pennor.)

Men trots överlägsna vapen har fransmännen inte lyckats bryta "det långa motståndet" som vietnamiterna kallar detta krig. Genom djungeln vandrar män och kvinnor på bara fötter för att bära proviant och läkemedel till folkarméns soldater, över floderna för de vapen och bärar, simmande eller på primitiva flottar. "Ingenting i detta krig går som vi räknat ut det på papperet", det är vad de franska officerarna lärt sig i Viet-Nam. Ett enat folk står emot dem, ett folk som har tid att vänta, kraft att lida, nog solidaritet mot sitt land och kärlek till friheten för att utföra underverket att obesegrat stå mot moderna divisioner i åtta år. Som en symbol för den seger och ljusa framtid som skall komma för detta tappra folk är namnet på den president de valt: Ho Chi Minh — "Han som bär ljuset".

Av Viet-Nams 11 miljoner underskrifter för Fredspaktappellen hade kvinnorna skrivit över hälften. Till Kvinnornas Världskongress i Köpenhamn hade Viet-Nams kvinnor skrivit 10.000 brev av vilka tusen överlämnades — det var brev som märkts av tårar och talar om en enda längtan — fred för barnens skull, för allt växande, för livets skull. En del av dessa brev hade skrivits av kvinnor i fängelse i de franskockuperade områdena, andra av mödrar med barn på knäet i ett primitivt skyddsrum medan luften utanför upplystes av brand. Dessa brev ropar till oss: Hjälp oss, försvara våra barns rätt till livet — kämpa för att förhandlingar skall göra slut på kriget!

Mänskligheten vann en stor seger med vapenstilleståndet i Korea. Under detta nya år måste vi, kvinnorna i Sverige och i alla länder, föra kampen för fred åt Viet-Nam till seger.

Margit Lindström.

Frågespalten

Om ni har bekymmer av något slag och ingen att anförtro er åt eller om ni känner er ensam och längtar efter kontakt, så kan ni skriva era frågor och funderingar till Frågespalten, Box 18073, Sthlm 18 — och Sofia skall försöka svara.

*

"Mannen" hedrar vår tidning med en svår fråga:

"Mannen är i högre grad beroende av kvinnan än kvinnan av mannen. För att få svar på frågan 'varför' tillskriver jag er i förhoppning att ni som kvinna äger större insikt i detta..."

Ja, vad skall man svara på denna högst förvånande fråga?

Är det sant att mannen är mer beroende av kvinnan än tvärtom? Ni anser det vara så — och kanske har ni träffat prick och funnit ut vad många mödrar, hustrur och döttrar känt och tänkt angående sina söner, makar och fäder!

Men — de flesta tänker och tror något helt annat. I det s. k. manssamhället är kvinnan den underlägsna — ekonomiskt, socialt och därmed också sexuellt. Det är mannen som bestämmer, regerar och har makten. Detta är helt enkelt ett sociologiskt faktum i vår västerländska kultur.

Men är det en naturlag? Måste det vara så?

Det finns ju samhällen där kvinnorna haft makten och männen varit underlägsna. Det existerar rester av matriarkat inom vissa, numera maktlösa kulturer. Vår kultur har varit patriarkalisk — och är så i hög grad ännu. En krigisk kultur gynnar inte kvinnornas uppåtsträvande. Och det har blivit så att den västerländska kulturen i all sin glans vilat på föreställningen om kriget såsom nödvändigt.

Dock kan man inte bevisa vare sig att mannen måste vara den regerande eller att krig måste finnas. Det existerar än i dag små samhällen där man lever i fred och där kvinnorna har samma rättigheter som männen. (T. ex. lepchafolket på Himalajas sluttning.)

Och detta är för oss idealet: jämställdhet och fred.

Från våra avdelningar

Nu börjar resultaten av andelsteckningen att visa sig och prenumerantlistorna strömmar in. I nästa nummer kommer vi att ge en översikt över distriktens och avdelningarnas ställning i kampanjen för Vi Kvinnor. Nu skall vi i stället publicera en del uppgifter från avdelningarnas verksamhet under fjärde kvartalet i fjol.

Vi börjar med *Stockholm*. Den kampanj mot försöken att försämma skolbispisningen som stockholmsavdelningarna genomförde under fjolåret kulminerade i ett mycket lyckat diskussionsmöte den 10 november i Medborgarhusets stora sal, som var fylld till sista plats. Förbundsordföranden, dr *Andrea Andreen*, inledde diskussionen och underströk att en övergång till smörgäsdiet i skolorna skulle betyda ringa ekonomisk vinst för staten men en klar förlust för hemmen. Vi bör icke i onödan fördärva en reform som vi alla har skäl att vara stolta över, sade dr Andreen, i stället bör vi förbättra den och se till att bispisningen blir genomförd i alla skolor. Lärare, socialarbetare och bispisningspersonal hade inbjudits till mötet och de representanter för dessa som yttrade sig i debatten var alla eniga om att vi måste slå vakt om den lagade maten i skolorna som en stor tillgång för barnen, för mödrarna och hemmen.

Mötet antog enhälligt ett uttalande med krav på åtgärder för genomförande av den varma skolmåltiden för landets alla skolbarn. En kvinnodeputation överlämnade senare detta uttalande till riksdagens

Den västerländska kvinnan strävar efter jämställdhet. Hon har fått rösträtt (Schweiz undantaget!), hon är valbar till parlament, hon har rätt till samma skolning och i vissa fall samma lön som mannen. Men ännu sitter hon sällan i en regering — och hon har föga eller intet att säga till om när det gäller krig och fred. Hon har inte den politiska makten — trots vissa förutsättningar.

I de socialistiska länderna är jämlikheten större, men inte heller där regerar kvinnorna vid männens sida.

Men — de hjälper till. Det är kanske vad "Mannen" i dagens brev menar: mannen skulle inte klara sig utan kvinnlig hjälp. Sexuellt är ju detta självklart — men även i arbetslivet är kvinnan oundgänglig för mannen. Där fyller hon de underordnade posterna med iver och utan knot. Hur skulle det gå för direktörerna den dag alla maskinskriverskor strejkade? Eller alla husmödrar!

Låt oss salomoniskt avsluta detta med påståendet att av naturen är man och kvinna lika beroende av varandra. Och vår strävan bör gå ut på att i detta avseende närma kulturen till naturen.

Sofia.

Dr Andreen och socialassistenten Karna Nilsson tillsammans med två små "mannekänger" vid mötet i Medborgarhuset den 10 november.

samtliga partigrupper. — Fru Linell från Aktiv Hushållning kåserade om praktiska skolkläder assisterad av små mannekänger från de yngsta skolklasserna. Slutligen bjöds publiken på ett par goda filmer.

Från Norrbottens distrikt kan rapporteras att avdelningen i Kiruna genomförde en lyckad fest den 21 nov., vilken gav ett vackert netto på 500 kr. Den 9 dec. hade man ordnat ett samkväm till vilket medlemmarnas barn också inbjudits. Barnen visade sig mycket intresserade av barnteater och mötet tillsatte en kommitté av intresserade mammor som skall ta hand om saken och få till stånd en barn-teatergrupp. I samband med FN-dagen var SKV-avdelningen med och organiserade ett möte samman med andra organisationer, och mötet blev en stor framgång. I den interimstyrelse som bildats för skapandet av en avdelning av Målsmännens Riksförbund i Kiruna är SKV-avdelningen representerad.

I Koskullskulle har avdelningen beslutat att teckna 10 andelar i vår tidnings andelsförening. Vid ett inbjudningsmöte som samlade en publik på 100 personer berättade Aina Olofsson om Kvinnornas Världskongress. Kollekten inbringade 41 kronor och ett 30-tal SKV-broschyrer såldes. Den 31 okt. hade avdelningen anordnat en fest med dans och basararrangemang. Nettobehållningen blev 939:— kr.

Avdelningen i Luleå har under hösten gjort en aktion för apotek i området Skurholmen—Örnäset. För närvarande har Luleå stad med sin betydande befolkningsnumerär och stora geografiska utbredning bara ett enda apotek. SKV-kvinnorna organiserade en petitionsrörelse, gick från dörr till dörr och samlade namnunderskrifter och uppvaktade

slutligen stadsfullmäktige på vägnar av 1.700 personer som satt sina namn under kravet om apotek i ovannämnda stadsområde.

Nylidens SKV-avdelning rapporterar om ett offentligt möte i Slagnäs den 6 dec. kring frågan om läkarplaceringen i Arjeplog. Kommunalnämndens ordförande höll inledningstalet och det blev en livlig debatt även om andra kommunala frågor. Kravet om att få läkartjänsten förlagd till Arjeplog ges ytterligare eftertryck genom en petitionsrörelse. Vidare planeras byggandet av en hembygdsgård i Nyliden för att få ortens lokalfråga ordnad. SKV:s medlemmar deltar aktivt i arbetet för att insamla erforderliga medel härtill.

Smålandskvinnorna höll studiekurs vid månads-skiftet oktober—november på Sörängens folkhögskola. 20 deltagare kunde distriktets ordf. Margit Karlsson hälsa välkomna — strängt taget var det 19, den tjugonde var sex veckor gamla flickebarnet Ninni som mamma Ann-Mari Jeppson hade måst ta med sig för att kunna vara med. Ninnie skötte sig utmärkt så det var alldeles riktigt gjort av ordf. när hon vid avslutningen överräckte blombuketten till Ninnie — barnungen som för oss på kursen symboliserade alla våra barn som vi kämpar för... Arbetsprogrammet var drygt och krävande: två föreläsningar av folkskollärare John Johansson som talade om barnuppfostran och barnens serieläsning och två av fru Margit Lindström, som talade om likalönsfrågan och socialpolitiska problem. Vidare arbete i studiegrupper, redogörelser och livlig diskussion. Ett uttalande om barnens serieläsning antogs och sändes till Målsmännens Riksförbund. Likaledes antogs ett uttalande i likalönsfrågan att tillställas FCO i ett antal smålandsstäder.

NORRLANDS INKÖRSPORT *forts. fr. sid. 4*

För vårt läns fiskare har de senaste fiskesäsongerna varit dåliga och de små fångsterna har inte kunnat hålla nöden från dörren. De arbetar med dyra redskap och de uteblivna fångsterna har drivit många av våra fiskare att överge sin näring. Det är en långtifrån lycklig utveckling.

Vårt län är ytterligt beroende av storindustrin. Den väldiga koncentrationen och rationaliseringen av industrin gör vårt län känsligt för de ekonomiska kastvindarna. Medvetandet om detta skapar hos våra arbetare en gnagande oro för framtiden. Redan nu skönjes på några områden en viss åtstramning, vars verkningar ännu inte med säkerhet kan överblickas. Det vare nog sagt att ungdomsarbetslösheten börjar få karaktären av ett problem.

Kvinnorna är ett med männen och skapar med dem familjen. Familjen utgör grundvalen för vårt samhälleliga liv. Därför måste mannen och kvinnan kämpa hand i hand för att i större mån än hittills få sin rättmätiga del av de väldiga värden som framskapas av vårt läns arbetande medborgare. Vårt län måste bli VÅRT i ordets verkliga betydelse.

Gerda Nilsson.

meteor var vittne till deras första kyss, blommorna och nattfjärilarna stirrade på dem och vinden förde ljudet av deras kyss till paradiset.

— Gå hem, Fatima, sade Ali, i morgon när dina friare kommer, skall jag också komma.

Fatima tog av sig sina pärlor och ringar och sade:

— Sälj dem och köp dig vackra kläder för pengarna!

Men Ali hängde pärlorna om hennes hals och satte ringarna på hennes fingrar:

— Nej, min älskade, jag skall vinna dig klädd i de här trasorna. Det passar sig inte för en sagoberättare att vara klädd som en köpman.

— Tag åtminstone den här safiren, den bringar lycka, sade Fatima. Jag har köpt den av en indisk trollkarl.

— Nej, sade Ali, ge mig i stället en lock av ditt vackra hår — den skall vara min talisman.

Han drog fram sin kniv, skar av en hårlock, kysste henne igen och bar henne sen på sina armar tillbaka till landsvägen.

Nästa morgon var Ali inte sömnig längre. Han hade sovit hela natten i Bibi-Hamums ruiner tills solens första strålar slickade hans panna. Så gick han till Kusch-Begis palats. Vid dess port var det stor folksamling. Alla Samarkands ungarlar försökte tränga sig fram, det var bråk och slagsmål mellan friarna och Kusch-Begis vakt. Hela palatset var redan proppfullt, alla trädgårdens blommor var nedtrampade av friarna, varje sal såg ut som en basar. Alla skrek och diskuterade, varenda en ansåg att just han var den rätte mannen för Fatima.

Fatima själv och Kusch-Begi satt i den största salen och tog emot friarna, som genast de kom in talade om hurdana de var. Alla var de ärliga och fattiga, märkvärdiga och fula — för så ville ju Kusch-Begi ha sin måg. De gick in genom den ena dörren och ut genom den andra. Så strömmade de in och ut hela dagen, tills Fatima och Kusch-Begi var så uttröttade att de knappast kunde hålla sig uppe, och Kusch-Begi var hes som en korp av att skrika "nästa friare".

Alla fick tre frågor att besvara, och alla svarade precis lika.

— Jag är så ärlig att jag vill veta hur mycket Fatima får i hemgift, jag är så fattig att jag behöver hennes pengar, jag är av förnäm släkt.

Och när Kusch-Begi frågade på vad sätt de var märkvärdiga, svarade de flesta att de var kloka. De tråkade ut Kusch-Begi till den grad att han till slut sade:

— Nästa friare ska du ta, Fatima, jag orkar inte med flera.

Då kom Ali in. Han var den sjuhundrafemtio-åttonde friaren.

— Nej, skrek Kusch-Begi, honom får du inte. Han är Ali den late och han är för vacker.

— Han måste besvara frågorna, sade Fatima.

— Låt gå! Är du ärlig? Och hur ärlig är du?

Ali satte sig på golvet och drog fram Fatimas hårlock.

— Jag är lika ärlig som Kusch-Begi, sade han.

— Hur kan du bevisa det?

— Det är bara den rikaste och den fattigaste som har råd till det.

— På det sättet har du besvarat två frågor på en gång. Nu ska du säga hur förnäm din härkomst är.

— Precis lika fin som Kusch-Begis.

Kusch-Begi teg. Han hade börjat sin bana som springpojke hos en slaktare, och han var också en föräldralös pojke. Ali hade rätt, tänkte han. Men nu skulle han besvara den sista frågan.

— Hur märkvärdig är du då?

— Jag kan berätta världens vackraste saga.

— Berätta den då, sade Kusch-Begi och slöt ögonen. Han var så trött att det gick runt i hans huvud. Han somnade just som Ali skulle börja att berätta.

— Fatima, låt mig se ditt ansikte, viskade Ali. Sagan ska jag berätta för dig på bröllopsnatten.

Fatima drog slöjan åt sidan.

— Jag älskar dig, viskade Ali.

I det samma vaknade Kusch-Begi.

— Ä, suckade Fatima, det var världens vackraste saga. Den vill jag höra morgon, middag och kväll — och så vill jag bli väckt minst en gång om natten för att höra sagan på nytt.

— Var den lång? viskade Kusch-Begi, han visste inte, hur länge han sovit.

— Nej, den var mycket kort, men den var den underbaraste av alla sagor, sade Fatima. Den blir ny varje gång jag hör den, och jag kommer aldrig att tröttna på den.

— Nåja, sade Kusch-Begi gäspande, då får du honom, och strax därefter somnade han igen. När Fatima såg på Ali, sov denne också.

— Ali, viskade hon, Ali vakna och berätta sagan igen!

— Kan du inte den snart? frågade han sömnigt.

— Nej, jag har redan glömt den.

De skrattade sakta för att inte väcka Kusch-Begi och lade sig på mattan för att sova i varandras armar.

— Nästa friare! skrek Kusch-Begi i sömnen.

arbetstradition? undrar vi när vi bläddrar igenom Ingegerds rikhaltiga mönstersamlingar och materialprover. En inom parentes sagt fascinerande färd genom historien med för den okunnige äventyrliga villovägar genom krabbasår och rosengång och många andra fantasieggande namn på vävteknik: röllakan, gåsögon, munkabälte o. s. v. Och Ingegerd visar exempel på hur rikt varierande form och färgskala är i de svenska textilierna. Här är de blommande och leende skånska färgerna, typiska därför att i denna rika kulturbygd fanns förutsättningarna för att importera de dyra färgerna — rött bl. a. — och förbindelserna ut i Europa som tillförde också textilkonsten nya impulser. På dessa vägar kom gobelängtekniken och stimulerade till svenska bildvävnader. Men redan i Småland möter oss en avvikande färgskala och vi kan se hur, ju längre norrut man kommer, mönstren blir kärvare och färgerna dovre. Istället för de skånska röda och blå tonerna dominerar jordfärgernas bruna och gröna. Vackra exempel på svensk textiltradition fann vi bl. a. i bonaden från Skog, en av våra äldsta bildvävnader. — "Är den inte rolig?" säger Ingegerd och pekar på de naivt återgivna figurerna, "titta så friskt och spontant människor och djur skildras. På den tiden vävde man utan några förhandsritningar, blev det fel så ändrade man utan att ta upp det gamla, formen är fri och direkt och därför så tjusig för våra ögon".

— "Hur ska man ta vara på dessa traditioner", frågar jag. Och Ingegerd letar fram några bilder av Märta Måås-Fjetterströms textilier. Hon är ett bra exempel, tycker Ingegerd, på hur moderna textilkonstnärer arbetar. Hon har lyckats översätta de gamla mönstren och formerna till ett modernt formspråk, och se på färgerna! De är aldrig skarpa eller hårda, hon håller sig mest till växtfärgerna, milda

och enkla så som vi återfinner dem i naturen omkring oss.

Men för att våra mödosamt bevarade traditioner också skall överleva vår generation så måste vi tänka på ungarna. — Hur var din egen slöjdundervisning förresten? frågar Ingegerd. Och vi drar oss till minnes flaggan och gymnastikpåsen, de ändlösa fålarna med de små-små stygnen som var så hopplösa att åstadkomma och som hos många av oss definitivt tog död på all håg för handarbete. — "Det är annorlunda nu" — Ingegerd berättar om den moderna sömnadsundervisningen, — "men mammorna borde också tänka sej om när de sätter den första sylappen i händerna på småbarnen. Det är då materialkänslan grundas, därför ska man ge ungarna riktigt material att påta med, inga sladdriga konstsilkettyger — det blir aldrig vackert — utan stadiga bomulls- eller linnebitar som känns sköna i handen. De första arbetena skall vara enkla och kunna användas till någonting. Och ge ungen en ordentlig nål och grovt garn, tänk på att arbetet ska vara lustbetonat, barnafantasien måste få sitt. Och begär inte att små barn ska peta upp och sy om för då är nöjet förstört. — Lämpliga uppgifter att jobba med? Småbarn tycker om att sy applikationer, låt dem härja i lapplådan och fritt välja färger och former. De lite äldre ungarna behöver hjälp och handledning därför att de vill göra bruksartiklar, kanske ett förkläde eller något plagg till dockan eller kanske ett "konstnärligt" jobb: att först teckna upp en skiss som man sedan försöker översätta i garn och material.

Avslutningsvis ger Ingegerd ett tips på ett familjearbete som på försök kanske kunde ersätta någon av de hiskliga älgtaflorna som ökade i denna artikels början. En bonad i applikation till påsk, midsommar eller vad ni vill, där var och en gör sitt bildfält — alltså även grabbarna — och som man sammanfogar med dekorationssöm. Utöver glädjen i det kollektiva jobbet har man den kvar som ett prov på ungarnas skaplynn. Och kanske återkommer den varje helg som en familjens egen tradition.

Birgit Ehrén.

OMSLAGSBILDEN

har ni kanske sett förut: Picassos "Barnet med duvan". Nu kan vi hugna alla dem som frågat efter reproduktioner med att SKV lyckats förvärva ett mindre antal sådana i storlek 40×50 cm och i de underbara originalfärgerna. De kan rekvireras från SKV, Box 180 73, Stockholm 18. Priset är 45: — kronor plus portokostnader.

Tidningen *Vi Kvinnor*
i demokratiskt världsförbund
Utgivare: Andrea Andreen
Redaktionskommitté:
Valborg Svensson, Birgit Ehrén

Utkommer med nio nr per år.
Prenumerationspris per år: Kr. 4: —.
Lösnummer 50 öre (kommissionärer antagas).
Postgiro 51323, Box 18073, Stockholm 18.
Svenska Kvinnors Västerförbund.

Förbundsstyrelsens lokaler är belägna i
Kungsgatan 79, Stockholm. Tel. 53 19 61.

UR INNEHÄLLET:

ELISABETH TAMM: Fredspris	2
MARGIT LINDSTRÖM: En stor ära för vårt förbund	3
GERDA NILSSON: Norrlands inkörsport	4
HANS HEDMAN: Måste vi svälta?	5
GUNNEL BÄCKSTRÖM: Problem i inflyttningsort	6
MOLLY JOHNSON: Om det ändå funnes nå' arbete...	7
BIRGIT EHRÉN: Våra händers glädje	8
MAJ HIRDMAN: Resa i Sovjetunionen 1953	9
JASCHA GOLOWANJUK: Ali den late. Novell	12
Frågespalt m. m., m. m.	

Med detta nr följer som bilaga ett inbetalningskort.